

leeftijd **45**
opleiding **hbo landbouw**
huidige functie **teamleider**
en **gras- en hooibouwspecialist**
bij **Italiaanse adviesdienst Bring**

A man with short brown hair and a goatee, wearing sunglasses on his head and a dark vest over a grey shirt, is looking down at a piece of grain he is holding in his hands. He is standing in a grassy field with mountains in the background. The vest has a logo that says 'BPG' and a pen in a pocket.

‘Voor het maken van kwaliteitshooi
is een hooidrooginstallatie onmisbaar’

Berghooi maken is niet eenvoudig

In de Alpenlanden is het maken van hooi een arbeidsintensief proces. Maar het levert wel heerlijke ruikend berghooi op. Volgens de Italiaanse hooispecialist Thomas Prünster zijn een goede grasmat en een drooginstallatie essentieel om kwaliteitshooi te maken. 'De uitdaging is het voorkomen van eiwitverlies door verbrokkeling van het blad.'

TEKST JAAP VAN DER KNAAP

Of we de kruiden inzaaien in ons grasland?' Thomas Prünster schiet in de lach. De Italiaanse grasland- en hooibouwspecialist begrijpt in eerste instantie de vraag niet goed. 'Al die kruiden in ons hooi bedoel je? Die zaaien we niet, die komen echt helemaal vanzelf.' De energieke Prünster werkt in Zuid-Tirol, het bergachtige gebied van Noord-Italië. Daar adviseert hij de 1700 leden-melkveehouders van de coöperatie Bring op het gebied van voederwinning. En als het over voederwinning gaat, dan gaat het over grasland en hooiwinning. Bij nagenoeg alle veehouders is hooi het hoofdbestanddeel van het rantsoen.

Wie ooit in de zomer in de Alpen heeft gewandeld, zal zich de geur herinneren van berghooi. De vele kruiden in het hooi dragen bij aan die geur en kwaliteit. Ook in Nederland en België stijgt de interesse voor het voeren van hooi, al lijkt de kwaliteit van berghooi niet makkelijk te evenaren. Prünster schept duidelijkheid. 'Voor kwaliteits-hooi is een hooidrooginstallatie onmisbaar.'

Waarom richten bergboeren zich vooral op hooi?

'Hier in Zuid-Tirol, maar ook in grote delen van Oostenrijk en Zwitserland, zijn de hellingen zo steil dat je het gras alleen kunt winnen met kleine, speciale machines. Sommige percelen zijn zelfs zo steil dat je ze alleen met de hand kunt maaien. Bovendien is er vaak geen plaats voor een sleufsilo vanwege de hoogteverschillen op het erf. Er zijn wel een aantal boeren met torensilo's, maar die zijn duur en arbeidsintensief.'

Wat maakt berghooi uniek?

'Het begint met een goede grasmat. We proberen veehouders te stimuleren om op de lager gelegen, productievere weiden vanaf augustus door te zaaien als er te veel open plekken zijn. Dat doen we met machines die de grasmat iets opentrekken met pinnen, het gras inzaaien en vervolgens aanrollen. Volledig de grasmat vernieuwen is lastig, omdat de laag teelaarde dun is en je snel op de rotsen zit.'

Hoe ziet het grassenbestand eruit?

'Op de lager gelegen percelen is het streven naar 70 procent grasachtigen en 30 procent vlinderbloemigen, zoals witte en rode klaver en luzerne. De belangrijkste grassoorten zijn hier raaigrassen, kropbaar, vossenstaart en timothee. Op de hoger gelegen percelen ligt het percentage grassen met 60 procent lager en vind je naast de 15 procent vlinderbloemigen al snel 15 procent aan kruiden. Die zaaien we niet, maar zijn van nature aanwezig. Veel voorkomende kruiden zijn weegbree, madeliefjes, weidesalie en kamille. Maaien is er lastiger en vaak worden de percelen die meer dan 2000 meter boven de zeespiegel liggen, de almen, alleen ingezet om te weiden.'

Welke grasmengsels adviseren jullie?

'Elk jaar kijken we naar de beschikbare rassen op de rassenlijst. We adviseren vervolgens mengsels met veel Engelse raaigrassen, kropbaar en klaver. Het probleem is dat je vaak te maken hebt met zowel noord- als zuidhellingen binnen een bedrijf. Het mengsel dat voor de noordhelling geschikt is, werkt niet bij percelen met een zuidhel-

ling, omdat daar veel meer zonlicht is. Dat maakt de juiste keuze niet eenvoudig.'

Wat dragen kruiden en niet-grasachtigen bij aan de kwaliteit?

'De kwaliteit van hooi en vooral de hoeveelheid en soorten kruiden schelen van dorp tot dorp, van perceel tot bergtop. Sommige percelen zijn rijk aan calcium, andere hebben weinig fosfor of magnesium en dat zorgt elk voor een eigen soortenrijkdom aan kruiden. Kruiden hebben elk hun eigen mineralengehalte en vaak zijn ze eiwitrijk. Erg productief zijn ze doorgaans niet.'

Hoe lukt het om kruiden en klaver voldoende droog te krijgen?

'De uitdaging bij het maken van goed hooi is het voorkomen van verbrokkeling van het blad door de bewerkingen met machines. In het blad zit het eiwit en je wilt niet dat dat achterblijft op het land. Hoe droger het gewas, hoe meer blad je verliest bij de verwerking. Daarom heeft meer dan de helft van de bedrijven hier een automatische drooginstallatie. Met een drooginstallatie kun je het hooi al naar binnen halen bij een drogestofpercentage van 60 tot 70 procent en het in de schuur verder drogen tot meer dan 85 procent droge stof. Door slimme technieken, zoals het blazen van natuurlijk opgewarmde lucht door het hooi, blijven de energiekosten bij het drogen beperkt.'

Wat verstaan jullie onder goed hooi?

'We gebruiken twee manieren van kwaliteitscontrole voor hooi. De eerste is de sensorische beoordeling en dat is kwaliteit bepalen via eigen waarnemingen. Dan beoordeel

In Zuid-Tirol ligt de helft van het land minimaal **1000 meter boven de zeespiegel**

De provincie Zuid-Tirol ligt in het noorden van Italië, waar het landschap wordt gedomineerd door uitlopers van de Alpen, de Dolomieten. Er zijn ongeveer 4350 melkveehouders, die gemiddeld 14 koeien melken, 7 hectare grasland beheren en jaarlijks per bedrijf 92.000 kg melk afleveren. Veel boeren hebben ook een baan buiten de deur. De meeste melk wordt geleverd aan een van de negen coöperaties, die de melk voor-

namelijk verkazen of er yoghurt van maken. Fleckvieh en brown swiss zijn de meest voorkomende rassen en de gemiddelde productie ligt op 7600 kg melk met 4,03% vet en 3,44% eiwit. In Zuid-Tirol is 61.000 hectare aangemeld als maaibaar grasland en 114.000 hectare als weiden en alpenweiden. Minder dan 4000 hectare wordt gebruikt voor andere voedergewassen, zoals mais.

In heel Zuid-Tirol ligt 14 procent van het land lager dan 1000 meter, 49 procent tussen de 1000 en 2000 meter en 37 procent zelfs meer dan 2000 meter boven de zeespiegel. Een kwart van de bedrijven kan de lager gelegen weiden beregenen. Dat is noodzakelijk, omdat de jaarlijkse neerslag tussen de 450 en 700 millimeter ligt en het gras door een geringe bouwvoor snel last heeft van droogte.

je het hooi op kleur, geur, verontreiniging, schimmel en blad-stengelverhouding alsook prikkeling. We hebben daarvoor een checklist, die we met de boeren invullen. De andere manier is de lab-analyse. Goed hooi van de eerste snede bevat minimaal 12 procent eiwit, een RDF-fractie tussen 430 en 490 en tussen de 270 en 310 ADF. Voor energie is de streefwaarde minimaal 5,4 NEL, dat is omgerekend 800 vem. Latere snedes hooi zijn met 14 procent vaak eiwitrijker.'

Welke rol speelt bemesting?

'De meeste veehouders gebruiken amper kunstmest, omdat ze een milieusubsidie ontvangen. Dan mag je geen kunstmest strooien, maar wel bemesten met organische mest. Dat is vaak drijfmest, we advise-

ren 5 kuub per hectare per snede. Maar ook hier is transport een probleem. We rijden bovengronds uit met kleine tanks, omdat de hellingen zo steil zijn.'

'Belangrijker nog waarom mestrijden op verder weg gelegen percelen niet lukt, is tijd. Soms zijn bedrijven vier weken bezig met het hooien van de eerste snede. Wanneer ze klaar zijn, is het eerste gras al te lang om te bemesten. Zeker dit jaar: door slecht voorjaarsweer kon een groot deel van de eerste snede pas eind mei gemaaid worden. Sommige veehouders zijn tot midden juli bezig met de eerste snede hooi binnenhalen.'

Hoe productief is het grasland?

'Op de lager gelegen percelen met voldoende klaver kan wel vijf tot zes keer worden ge-

maaid. Dan praat je over een opbrengst van 10 tot 11 ton droge stof. Als er, zoals op de hogere percelen, maar een keer of twee gemaaid wordt, dan rekenen we met 3 tot 5 ton droge stof.'

Speelt hooimelk nog een rol om te blijven werken met hooi?

'In Zuid-Tirol zijn er duizend bedrijven die hooimelk leveren en daarvoor 2 tot 3 cent extra krijgen per liter melk. Daarvoor mogen ze dan geen kuil of maissilage voeren. Vorig jaar werd 84 miljoen liter hooimelk geproduceerd op een totaal van 400 miljoen kilo. Die meerprijs is mooi meegenomen, maar eigenlijk is het maken van hooi voor veel boeren vanzelfsprekend. Het is een jaarlijks terugkerend zomerritueel.'